

HOFJESKRANT

NIEUWSBRIEF VAN DE STICHTING LANDELIJK HOFJESBERAAD

nummer 20, najaar 2007

VERBORGEN HOFJES

Onlangs ontving het bestuur van LHB twee brieven van bewoners van verschillende hofjes, die niet bij LHB aangesloten zijn, met een verzoek aandacht te willen besteden aan de bij hen bestaande situatie. In één van de gevallen had het verzoek te maken met veranderingen in sfeer als gevolg van het beleid van de eigenaar en in het andere geval speelt het voortbestaan van het hof een rol.

Dat “onbekenden” ons weten te vinden (zij maken hierbij gebruik van onze website) is verheugend te noemen: kennelijk bewijst de website haar nut. Er zijn een behoorlijk aantal “hits” per maand naar onze website, waarvan de meeste, zo vermoeden wij, bedoeld zijn voor het zoeken naar achtergrond informatie over adressen van hofjes / openingstijden en andere, meer toeristische, doeleinden. Maar, zo blijkt, er zijn ook mensen die gericht zoeken naar een contactpunt en via LHB steun hopen te vinden voor hun vraag.

De ene vraagsteller vertelt ons over veranderingen van sfeer op het hof. De eigenaar biedt, sinds enige tijd, studenten een wooncontract aan voor de duur van hun studie. De briefschrijver ervaart veel minder betrokkenheid van deze tijdelijke bewoners bij het wel en wee van het

hof. Hij zou het liefst gezien hebben dat wij de eigenaar benaderden om deze maatregel, die overigens bij huisvesting van studenten gebruikelijk is, te laten veranderen en toch langdurige wooncontracten aan te bieden. Ik heb met de briefschrijver contact opgenomen en uitgelegd dat het LHB niet bij machte is de eigenaar van het complex voor te schrijven onder welke voorwaarden de woningen verhuurd moeten worden. De briefschrijver begreep dit. Echter de brief is wel aanleiding om contact op te nemen met de eigenaar, om te vragen of deze wil toetreden tot LHB.

De andere brief was in feite een noodkreet om hulp van onze kant: dit hofje (eind 19e eeuw) wordt kennelijk bedreigd door afbraak. Het werd wel meteen duidelijk wie de eigenaar was van het complex (een kerkelijke instantie). Er waren echter meer vragen dan antwoorden: hoe zit het met de monumentenstatus en zo ja: is het een rijks- of gemeentelijk monument? Wat zijn de achterliggende motieven van de eigenaar, waarom zou het complex moeten verdwijnen en wat zouden bijvoorbeeld de kosten tot herstel zijn en is de exploitatie dan wel rendabel? Zou verkoop aan een andere partij mogelijk zijn?

Vragen die wel door het hoofd van de briefsteller waren gegaan, maar waar (nog) geen antwoord op was verkregen.

Het bestuur heeft contact gelegd met de briefschrijver en wij zijn ook in het betreffende hof gaan kijken. In het bestuur hebben wij getracht alle aspecten te bekijken: kunnen wij de eigenaar benaderen en bovenvermelde vragen stellen, kunnen wij een andere partij de tip geven dat er wellicht een hofje overgenomen zou kunnen worden, hoewel wij niet eens weten of de eigenaar een dergelijk handelwijze op prijs stelt? Immers autonomie van de eigenaar zal te allen tijde gerespecteerd moeten worden en het bestuur van LHB kan geen beleid aan anderen opleggen. Wij zijn er “dus” nog niet uit en hopen binnenkort ons standpunt te kunnen bepalen.

Bovenstaande voorbeelden geven aan dat er nog hofjes zijn waarvan de eigenaar nog niet is aangesloten bij LHB. Ook aan beleidsbepaling kan zowel door het bestuur, maar ook door ons allen, veel gedaan worden. Immers: het gaat ons allen aan dat de hofjescomplexen blijven bestaan en dat er zo plezierig mogelijk gewoond kan worden.

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

LANDELIJK HOFJESBERAAD

De Stichting Landelijk Hofjesberaad is bedacht op 8 april 1997 en daadwerkelijk opgericht op 4 juni 1997.

BESTUURSSAMENSTELLING

Drs M.D. van den Briel, voorzitter (020 - 620 28 39)

Jhr. G.G. Witsen Elias, secretaris (058 - 212 95 91)

Dhr. C.S. Hoekema, penningmeester

(0229 - 21 60 16 / 06 - 53 85 94 52)

Mw. E.C.M. Elzenga-Duynstee, lid (0318 - 613 282)

Drs J.M. Poldermans, lid (023 - 532 85 19)

Dhr. O.J. Tromp, lid (071 - 515 51 88)

Dr W.J.H. Verwers, lid (033 - 253 74 61)

HOFJESKRANT

De Hofjeskrant is voor geïnteresseerden op aanvraag beschikbaar. Bestuursleden van de aangesloten hofjes krijgen de krant automatisch op hun thuisadres.

SECRETARIAAT

Stichting Landelijk Hofjesberaad

Vooruitgangstraat 167

2032 RK Haarlem

Het secretariaat is tijdens kantooruren te bereiken op

023 - 5400644, fax 023 - 5402434,

e-mailadres: tekstinv@euronet.nl

Contactpersoon: Joke Slootheer

www.hofjesberaad.nl

AANMELDING NIEUWE LEDEN

Voor meer informatie over het Landelijk Hofjesberaad en/of de mogelijkheden voor aansluiting bij het beraad kunt u zich richten tot Joke Slootheer.

Natuurlijk zijn wij ook zeer geïnteresseerd in uw reactie op de Hofjeskrant. Belt of mailt u gerust, ook als u een actieve bijdrage wilt leveren aan het werk van de stichting.

NAJAARSBIJeenKOMST

Als het goed is heeft iedereen de uitnodiging voor de najaarsbijeenkomst reeds ontvangen.

Voor de goede orde, we gaan dit najaar naar Haarlem. Waarom Haarlem? Wel, omdat daar dit jaar twee dingen gevierd worden:

De Bakenesser Kamer, Haarlems oudste hofje, is er na jaren praten, onderhandelen, afwegen, lobbyen en beslissen uiteindelijk in geslaagd om op een terrein naast het hofje een tweede hofje te bouwen. Het feit dat er voor de tweede keer in Haarlem een gloednieuw 21e eeuws hofje gebouwd is, het Johannes Enschedé Hof, is al ruimschoots de moeite om voor naar Haarlem te gaan. Daarnaast is er in Haarlem ook nog een jarige: het Frans Loenenhofje viert zijn 400ste verjaardag. De trotse ouders en de jarige job hebben gemeend om de najaarsvergadering naar hun stad te halen om zo de LHB-leden te kunnen trakteren. Bovendien is er een zeer leerzame lezing van de directeur van de Vereniging Monumentenwacht Nederland, de heer F. Vos, getiteld Op inspectie met monumentenwacht. Om 10.30 uur zwaait de deur van de Doopsgezinde Kerk voor u open.

E-MAIL ADRESSEN

Het Landelijk Hofjesberaad maakt in de contacten met de besturen van de aangesloten hofjes vrijwel uitsluitend gebruik van de post. Vooruitlopend op mogelijke veranderingen, of vanwege snellere informatie-voorziening, verzoeken wij u, indien u daarover beschikt, uw e-mail adres bekend te maken aan het secretariaat van het LHB: tekstinv@euronet.nl

WEBSITE

Om de website van het Landelijk Hofjesberaad nog 'levendiger' te maken verzoekt onze webmaster alle aangesloten hofjes een foto van hun hofje in te sturen of door te mailen (naar het secretariaat). Behalve leesvoer verschijnt er daardoor ook kijkvoer op het scherm.

COLOFON

Uitgave van het Landelijk Hofjesberaad
Verschijnt tweemaal per jaar: voorjaar en najaar
ISSN: 1872-5619

Redactie: J.M. Poldermans,
W.J.H. Verwers

Vormgeving: Tekst in Vorm, Joke Slootheer

Druk: Paswerk Grafisch, Cruquius

ADVERTENTIE TARIEVEN

De advertentietarieven voor de Hofjeskrant zijn sinds 10.02.2004 niet veranderd. Zij bedragen:

1/6 pagina	€ 150,-	1/2 pagina	€ 500,-
hele pagina	€ 750,-	hele achterpagina	€ 1.000,-

VERSLAG VOORJAARSVERGADERING

NIEUW BOEK

HET FRANS LOENENHOFJE 1607-2007

Ter gelegenheid van het feit dat 400 jaar geleden, op 1 augustus 1607, Maritge Maertens als eerste bewoonster van het gloednieuwe Frans Loenenhofje, haar huisje betrad bedacht het bestuur dat dit feit een prachtige gelegenheid was om de geschiedenis van die eerste 400 jaar in boekvorm vast te leggen.

Oud gemeentearchivaris Jaap Temminck en de beide regenten Maarten Poldermans en Wil van Schaik bogen zich over deze taak. Cas Poldermans, ja, de zoon van, heeft een serie prachtige foto's gemaakt. Het Frans Loenenarchief leverde tal van foto's op van prachtige momenten uit het recente verleden. In de ogen van de beide regentauteurs is dit boek simpelweg het mooiste hofboek van Nederland geworden.

Ko van Leeuwen, een vriend van de beide regenten beschreef het boek als volgt:
*Licht in een duisternis van eeuwen.
Waarom moest er een boek komen over het Frans Loenenhofje? Omdat het vierhonderd*

jaar bestaat? Jazeker, want dat betekent vier eeuwen historie van een intiem stukje Haarlem. De auteurs van dit boek hebben elkaar geïnspireerd om die 400-jarige geschiedenis open te leggen. Zij zijn in tal van archieven gedoken en hebben uit diverse hoeken hun informatie en feitenmateriaal vergaard. Met dit boek is een boeiende geschiedschrijving ontstaan, die zich uitstrekt van 1607 tot in het huidige jaar 2007.

En beste lezer, u zult in dit boek ontdekken dat het Frans Loenenhofje met zijn tijd is meegegaan. De eeuwen kijken neer op een eigentijdse manier van rustig wonen van vrouwen die willen genieten van de herfst van hun leven. Nog steeds kent het hofje een bestuur en nog steeds worden zij regenten genoemd. Maar van de oude regentmentaliteit is gelukkig al heel lang geen sprake meer. De enige knipoog naar

de 'goede oude tijd' is de aanwezigheid van de gaslantaarns, die het hofje in een even romantische als heldere gloed zetten. Zoals ook dit boek helderheid verschaft en licht brengt in de duisternis van eeuwen.

Het boek, ca. 230 bladzijden, wordt door het hofje zelf uitgegeven.
Levering via wil.vanschaik@wolmail.nl

ELISABETH-GASTHUIS (CULEMBORG)

In 1532 is door Vrouwe Elisabeth van Culemborg een gasthuis opgericht. Het droeg de naam van de stichteres, het Elisabeth-gasthuis en was in de volksmond bekend onder de naam “oudemannen- en vrouwenhuis.” Het ging om 12 huisjes die bestemd waren voor “twaalf arme luden”. De huisjes, zo is op een foto in het Museum Elisabeth Weeshuis in Culemborg te zien, staan ter weerszijde van een smalle binnenplaats. Aan ieder kant dus zes huisjes. Een toegangspoort stond aan de voorkant. De criteria voor toelating waren: ouder dan 45 jaar, niet meer in staat om in eigen onderhoud te voorzien, niets bezitten, geen schulden hebben en geen bedelaar zijn. In de 70-er jaren is complex afgebroken. Van de toegangspoort resteert alleen nog de beschilderde houten bovenzijde van de poort.

Uit de nalatenschap van Elisabeth van Culemborg is destijds ook een weeshuis gefinancierd. Toen dat weeshuis in het midden van de 20e eeuw werd gesloten (thans museum en bibliotheek), heeft men besloten de nog aanwezige gelden aan te wenden voor de bouw van een bejaardentehuis. Dat werd in 1950 geopend en kreeg de naam Elisabeth-hofje.

In het midden van de 19e eeuw hebben zowel de Hervormde als de Katholieke kerk een hofje gesticht. Zij

lagen respectievelijk in de Kloosterstraat en de Buitenmolenstraat. De eerst genoemde bestond uit 8 huisjes. Beide zijn inmiddels afgebroken.

POTH

Door de binnenvader van het hofje De Armen de Poth werden wij geattendeerd op de vermelding van de Poth in Culemborg. In het midden van de 15e eeuw konden oude en arme mensen aanspraak maken op de Poth. Voor hen was het mogelijk naar de uitdeling te komen waar ze brood, kolen, kleding, turf en kleine geldbedragen kregen. De Poth was een instelling die in 1455 was gesticht door Graaf Gerard van Culemborg. Aan hem droegen de rijken van Culemborg geld af dat bestemd was voor de armen.

In dit verband is het aardig te vermelden dat er al jaren lang een discussie gaande is over de betekenis van de Poth in Amersfoort. De Poth-broeders vestigden zich destijds, in het midden van de 14e eeuw, op een terrein dat de Poth of Pothof genoemd werd. De vraag was of de Poth-broeders naar het terrein werden genoemd of dat de Poth een andere betekenis had. Die vraag is voorgelegd aan dr. P.J. Meertens van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederlandsche Volkseigen, het latere Meertens-Instituut). Hij antwoordde het volgende: Uit de betekenis pot als voorwerp om geld in te bewaren (spaarpot) is de betekenis gemeenschappelijk kas ontstaan en vervolgens die van armenkas. In som-

mige steden, bijvoorbeeld Utrecht, was de pot de benaming van het fonds tot onderhoud van de huiszittende armen der parochie. Met uitdelingen in natura heeft het woord pot niets te maken.

De Pothbroeders zijn dus de personen die belast zijn met het beheer van het fonds tot onderhoud van de huiszittende armen.

De Poth heeft dus in meer plaatsen bestaan, zoals het bericht uit Culemborg aangeeft. Wellicht kan het aantal plaatsen worden uitgebreid door uw inbreng.

WAT DE BIJENKOMST IN LEERDAM (2006) TOT GEVOLG HAD...

Alle Leerdamgangers herinneren zich het bezoek aan het 'Familie Vrouwenhofje Mevrouw van Aerden, op 22 april vorig jaar, ongetwijfeld nog goed. Na een pittige inleiding over het plan om tot een betaalbaarheidheffing op huurwoningen te komen volgde een bezoek aan de waarlijk unieke schilderijencollectie van het Vrouwenhof met aansluitend een wandeling door de schitterende tuin van het hof (met uitzicht op de Linge). 's Middags trakteerde de heer Hollander ons op een zeer interessante lezing over zonnewijzers.

Welnu, het zonnewijzerverhaal maakte grote indruk op de regenten van het Frans Loenenhofje uit Haarlem. Er volgde een afspraak met de heer Hollander en... het zonnewijzervirus sprong over.

Het hofje bestaat dit jaar 400 jaar en wat is er niet aardiger om iets tijdloos als een hofje als verjaarsgeschenk een tijdloze tijdindicator ten geschenke te geven: een vlakke zonnewijzer.

Vlakke zonnewijzers worden vaak tegen een muur aan geplaatst. Omdat iedere muur anders georiënteerd is ten opzichte van de windstreken moet een muurzonnewijzer altijd apart ontworpen worden voor de desbetreffende muur.

Om de Haarlemse zonnewijzer goed gelijk te laten lopen was een precieze oriëntatie van de muur van groot belang. Twee professionele landmeters bogen zich over deze taak en vergeleken hun GPS-uitkomst met die van de zonnewijzerbouwer, die de zon op de klassieke wijze 'schoot'. Verbluffend die gelijke uitkomst.

Aanvankelijk wilden de Haarlemmers zomertijd, wintertijd en zonnetijd kunnen aflezen plus een exacte indicatie wanneer het 24 oktober zou zijn (de sterfdag van Frans Loenen). De praktisch ingestelde heer Hollander stelde, omwille van de duidelijkheid, voor de winter- en zonnetijd aanduidingen te laten schieten. Na enige overreding gingen de Haarlemmers hier mee akkoord en kon de aandacht op de eigenlijke uitvoering van de steen gevestigd wor-

den. Voor de platte schaduwontvanger, de eigenlijke steen, werd gezoet graniet gekozen in de vorm van het wapenschild van het hofje - rechthoekig met een halve ronding - overeenkomend met het op de zonnewijzer afgebeelde wapen. Het wapen toont een onthoofde leeuw. Ook is de spreuk van het hofje op de steen gebeiteld: Bene Vixit Qui Bene Latuit, hetgeen betekent: hij leeft goed, die goed verborgen leeft. De kleurstelling van het wapen is blauw, rood en zilver. De verdere belettering en de schaduwwerper zijn verguld. In de ronding onderaan de zonnewijzer geven de Romeinse cijfers de zomertijd aan. De schaduw geeft dus gedurende de zomermaanden direct de tijd van uw horloge aan.

Op de schaduwwerper is een kogeltje geplaatst. De schaduw van dit kogeltje

beweegt dagelijks ook over de zonnewijzer. Voor één datum in het jaar is deze schaduwbeving weergegeven. Dit is de gebogen lijn op de zonnewijzer en op 24 oktober beweegt de schaduw van de kogel zich over deze lijn, Loenen's sterfdag. Ten slotte is de letter 'K' opgenomen in het ontwerp. Deze letter verwijst naar degene die het mogelijk heeft gemaakt deze zonnewijzer te realiseren. Op verzoek van deze persoon wordt haar naam niet genoemd.

Onder grote belangstelling is de zonnewijzer op Hartjesdag, maandag 20 augustus jl., onthuld.

Opmerkelijk is dat, op zonnige momenten, bezoekers van het hofje bij het zien van de zonnewijzer onmiddellijk op hun horloge kijken om vervolgens glimlachend te knikken.

Een betere reclame voor ANALEMMA, het bedrijf van de heer Hollander, is nauwelijks denkbaar.

Voor één keer maken we een uitzondering en geven hieronder wat informatie over Hendrik Hollander.

Hendrik is bestuurslid van de Sterrenwacht Amsterdam, bestuurslid van de Zonnewijzerkring en geeft regelmatig lezingen op astronomisch gebied.

In 2006 won Hendrik de innovatieprijs op het gebied van zonnewijzerkunde uit Amerika: de Sawyer Dialing Prize. Analemma Zonnewijzers, De Breekstraat 35, 1024 LJ Amsterdam, T: 020-6374383 www.analemma.nl

KONINKLIJKE ONDERSCHIEDING HENK WOLZAK

Wie herinnert zich niet het enthousiaste ontvangst dat het Landelijk Hofjesberaad ten deel viel op 12 april 2003 in het Proveniershuis in Edam. Die stralende dag, dat fraaie programma en die hartelijke ontvangst was het werk van het enthousiaste Edamse triumviraat Chris Kotterer, Lieuwe Kramer en Henk Wolzak. Dat op 30 april 2007 bekend gemaakt werd dat het Hare Majesteit behaagde om Henk Wolzak te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje Nassau zal niemand bevreemden.

Henk, de rustige bescheiden Regentpenningmeester, werd voor het vele werk dat hij in de afgelopen tweeëntwintig jaar voor het Proveniershuis verrichtte terecht onderscheiden. Henk werd bij zijn aantreden meteen

in het diepe gegooid. Het Proveniershuis stond voor een enorme restauratie en het was Henk die er maar voor moest zorgen om dit miljoenenproject tot een goed einde te brengen. En dat deed hij, en hoe. Dat beheren van de Edamse penningen doet hij, tot op de dag van vandaag, nog steeds. Zijn transparante financiële jaarverslagen zijn de trots van zijn beide collega's. Typerend is dan ook de uitspraak van Regentpenningmeester Lieuwe Kramer die zijn waardering voor Henk niet onder stoelen of banken steekt en bij het opsommen van Henk's kwaliteiten eindigt met "kortom hij is een fijn mens".

Namens het bestuur van het Landelijk Hofjesberaad: Henk, van harte gefeliciteerd!

FONTAINE RECEPT (6)

In 2004 bestond het Fontainehofje in Amsterdam 250 jaar. Daaraan is in Hofjeskrant 14 aandacht besteed. Ter gelegenheid van dat jubileum hebben de zes huidige bewoonsters en enkele nakomelingen van Petronella Fontaine-Calkoen, de oprichtster van het hofje, een receptenboek uitgegeven, getiteld "mini Kook en Stoov Boek anno 2004".

De redactie neemt, met toestemming van de schrijvers, in de komende uitgaven van de Hofjeskrant graag een van die heerlijke recepten over.

Hieronder volgen een Thais en Indisch recept van Loylou Calkoen-van Hardenbroek. Zij is moeder van Helen, Gigi en Agnies, (oud-) directrices en oud regentesses.

Grote garnalen in knoflook gebakken met wat limoentjes eromheen, of een uitje gebakken met kerriepoeder, daar de garnalen in of even aangebraden kipfilet en dat alles in kokosap (santen) een poosje stoven, op het laatst fijn gesneden koriander erbij.

SOTO AJAM (INDONESISCHE KIPPENSOEP)

Men kookt een flinke soepkip in ruim water met een bouillonblokje, een paar stengels sereh, en djoeroek peroet (lemongrass en lemonleaves), een stukje gember. Vooral zachtjes koken. Ondertussen maakt men een smeug papje van een stuk trassi, een stukje tamarinde, gabakken ui en knoflook, eventueel met een rood pepertje. Aanlengen met een beetje bouillon. Dit doet men door de soep, na eerst de kip van het bot te hebben ontdaan. Dan in een diep bord, wat gekookte rijst en kip, bouillon van de kip, en op aparte schoteltjes gehakte bieslook, hardgekookte eieren in schijfjes, fruitjes, gehakte selerie en kroepoek. Enak sekali!

ACTUALITEITEN VAN HOFJES

Den Haag

Hof van Wouw:

In het om zijn activiteiten welbekende hof worden in de maand december enkele activiteiten georganiseerd waar de bezoeker de sfeer kan proeven van vervlogen eeuwen.

Op zaterdag 8 december wordt, tussen 16.30-18.30 uur, de Hof van Wouw geheel in kerstsfeer gehuld en herleven er de tijden van weleer. Op de feeëriek verlichte hof kunt u, onder het genot van warme en koude kerstconsumpties, luisteren naar de kerstzang van een bekend koor. Het optreden van dit koor wordt afgewisseld met andere sfeervolle kerstmuziek. Op de hof worden beperkt wat 'hofmade' en kerst(cadeau)artikelen te koop aangeboden.

Entreegeld: € 3 p.p., kinderen van 4 tot 12 jaar € 2.

Tussen 9 en 20 december organiseert Stichting the English Theatre wederom dat Ashley Ramsden, een echte Engelse verhalenverteller, a Christmas Carol van Charles Dickens ten gehore zal brengen. Dit gebeurt in de Tuinkamer of in een tent.

Bij het ter perse gaan van deze Hofkrant zijn de details nog niet bekend.

Raadpleeg: www.hofvanwouw.nl en www.theenglishtheatre.nl

Adres van het Hof van Wouw: Lange Beestenmarkt 49-85